СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 67. Джерзи Сиггі, Н. Дж., понеділок, 23. березня 1931. VOL. XXXIX. No. 67. Jersey City, N. J., Monday, March 23, 1931. THREE CENTS.

ЛЕМОНТ НАРАХОВУЄ 6,050,000 БЕЗРОБІТНИХ

ВАШИНҐТОН. — Секретар Лемонт подає, що на підставі звітів, які одержало Ценцусове Бюро з 19 міст, можна ствердити, що під теперішню пору маємо в Злучених Державах 6,050,000 осіб, здібних до роботи, а без роботи.

До того треба додати ще яких 300,000 осіб, котрі мають роботу, а не роблять з причини хороби.

Місто Ню Йорк має найбільше безробітних з усіх американських міст. За Ню Йорком іде Шикаго.

Наскільки зростає безробіття, пізнати найкраще по тім, що в квітні 1930 року було по урядовим обчисленням 2,429,062 безробітних, а в січні б. р. начислено вже 6,050,000 осіб без роботи.

Значиться, на протязі несповна одного року безробіття зросло на 149%.

Покищо можна ствердити, що безробіття постійно далі росте.

ОПРАВДУЮТЬ КОНТРОЛЮ УРОДИН.

НЮ ЙОРК. — В справі контролі уродин почали забирати голос і церкви. Спершу заговорила англіканська церква, оправдуючи контролю, а потім сказала своє слово католицька церква шляхом папської енцикліки. Папа заявився проти контролі уродин, уважаючи її актом проти природи, а тимсамим неморальним.

Федеральна Рада Церков Христа теж радила над цею проблємою. Адміністративна рада проголосила звіт тих нарад, з якого виходить, що на 28 членів ради 22 члени заявилися за контролю народин.

Прихильники контролі, між якими виділи імена таких осіб як Миссис Ракефелер і Джордж Викершем, твердили, що в таких справах треба йти з духом часу і бути більш ліберальними.

Отсе рішення ради готово викликати в протестантських цеквах деяке замішання, бо не всі є за контролю, Є і такі, що годяться щодо цього з папою.

„Ди Федерал Кавнсил оф Чорчес" складається з 27 ріжних протестантських відламків з біля 23,-000,000 вірними.

ПЕРЕВОЗЯТЬ ЛІТАКАМИ ГАРМАТИ.

БАЛБОА. — В Ріо Гато стріляно з гармат, які привезено літаками з Колон. На трох літаках Сікорського перевезено 4 гармати, а перевіз тревав 67 мінут. Коли би перевозити ті гармати звичайним способом, то такий перевіз забрав би 4 дні.

ПОПАРИВСЬ У ВАННІ.

КВЕБЕК. — Американського консуля, Е. Г. Денісона, стрінув нещасливий випадок. Коли він ввійшов до купальні, пошпотався і впав у ванну, до якої пущено горячу воду. Денісон, частинно спаралізований, не міг видістатися з ванни, а заки надійшов ратунок, він уже так попарився, що треба було його відвезти до шпиталю. Ще досі не знати, чи буде жити.

НЕМА НАДІЇ НА РАТУНОК ЖЕРТВ „ВІКІНҐА".

СЕЙНТ ДЖАНС (Нюфондленд). — Летун Балчен є готовий до лету, щоби шукати 28 осіб, котрих бракує між тими, яких виратовано по експльозії „Вікінґа". Та над морем мрака, а над місцем катастрофи шаліють бурі й сніговиці. Тому кажуть, що шкода вибиратися шукати за тими, котрі вже мусіли загинути.

ҐЕМБЛЮЮТЬ, ЯК ЗА ДАВНІХ ЧАСІВ.

РЕНО (Невада). — Як тільки ввійшов у силу закон, який дозволяє на ґембльовання в публичних льокалях, то вже того самого дня люди грали в ріжних місцях у рулєту й ріжні газардові гри. Дехто з чужинців дивувався, як могли ті доми гри вирости за одну ніч. Та пояснив це мейор міста. Він каже, що ті доми гри істнували вже в часі, коли гра була недозволеною. Мейор подає далі, що він намагався 8 літ припинити ґемблерство й прийшов до переконання, що неможливо вщіплювати в людей мораль шляхом законів.

ДАЛЬШІ БУНТИ ВЯЗНІВ.

ШИКАҐО. — Мимо скріпленої військової й поліційної сторожі в тюрмах в Джоліет і Стейтвил нема далі спокою і вибухають щораз нові огні.

ДРАЙЗЕР ДАВ У ЛИЦЕ ЛУЇСОВИ.

НЮ ЙОРК. — „Метрополитен Клоб", який гуртує письменників і журналістів, дав вечеру в честь Бориса Пильняка, російського письменника, прибувшого в ґості до Америки.

На обіді були присутні два великі американські письменники: Синклер Луїс, котрий одержав недавно нагороду Нобля, і Теодор Драйзер, котрий надіявся одержати нагороду Нобля. Луїс сказав, що Драйзер украв з книжки його жінки про Росію 3,000 слів, які використав у своїй книжці, а крім того назвав його ще в розмові брехуном. Драйзер вдарив за те Луїса два рази в лице.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПЛЯН НЕ ВДАВСЯ.

В Ріо де Жанейро (столиця Бразилії) тамошні комуністи, підбадьоривши безробітних, хотіли в січни зробити так зв. „похід голодних". Як тепер показується, наслідок цього походу був би страшний. Мали нападати на склепи, забирати, що вдалосиб, у руки. У білий день голодні, за намовою комуністів, булиб застелили вулиці своїми трупами, а проводирі були би поховались. Та поліція заздалегідь справу прослідила. Многих арештовано. Уряд видав зарядження, що арештовані Бразилійці будуть вислані на остров Фернандес Нороня, а чужинців проженуть з держави.

АРЕШТ ПРОДАВЦІВ ОПІЮ.

В Ріо де Жанейро поліція арештувала кількох Китайців, які продавали опій. Їх будуть судити, а пізніше депортують.

КАВА ДО РОСІЇ.

Бразилія вже вислала перші дві посилки кави до большевиків. Вислано 2,408 мішків. А за це дістане Бразилія в дарі книги, брошури, розкидки, відозви, проклямації, а все в дусі комуністичнім. Буде каяння, але запізно. — („Праця").

ХТО СЛІДУЮЧИЙ?

Львівське діло одержало таке письмо: „У відповідь на заборону влади колядувати цього року на „Рідну Школу", на конфіскату поліцією колядованого гроша — накладаю на себе добровільний податок у висоті пів проц. моеї місячної платні (незалежно від місячно вплачуваних 1 проц. моїх датків), який платитиму цілий ювилейний рік „Рідної Школи". Одночасно під словом чести характерного Українця перестаю в ювилейному році курити і вживати алькоголічних напоїв, а заощаджені гроші пересилатиму теж „Рідній Школі". Закликаю зробити так усіх українських учителів і учительок, а в першу чергу членів Головної Управи й Окружних Відділів „Взаїмної Помочі Учительства". Вже два місяці не пю і не курю і бачу, що „бомба пива" мені не конечна. Добре мені з тим. Не подаю свого назвиська, бо не хочу хвалитися". — Довідуємося, що цей учитель зложив уже першу рату в „Рідній Школі" дня 7. лютого 1931 року.

З ХРОНІКИ БАНДИТИЗМУ.

В Майдані, калуського повіту, невідомі бандити напали на купця Герша Ґавслера з Прислопа й погрожуючи йому смертю, забрали 107 золотих. Виявилося, що напасники звуться Роман Прибило і Казимир Недзельський. За ними шукає поліція.

ТРУП НА ВЕСІЛЛЮ.

В селі Росільній, богородчанського повіту, на весіллю в Михайла Цьорчина парубки підчас бійки вбили 22-літнього Федя Коропецького. Вбивника не вислідили.

АРЕШТУВАННЯ ДИРЕКТОРА БАНКУ.

У Яблонові (біля Коломиї) арештували директора Банку Спулдзельчого, Яна Левандовського, під закидом крадежі 20,000 зол.

„ОПІКА" НАД УКРАЇНСЬКИМ СЕЛОМ.

Як уже подавала преса, п. рівенський староста Богуславський є також завзятий ворог... щурів.

За його то наказом виповіджено всім щурам на терені рівенського повіту безоглядну війну й винищення. В тій ціли спроваджено на них спеціяльний транспорт труток. І ось одного гарного дня, в імя цієї „гуманітарної" справи, прибув для цілого повіту ще один податок у сумі 1 зол. від кождого господарства.

Виконання цього „полецення" доручено цілій адміністраційній машині: війтам з „ґмінною" управою, солтисам і... поліції.

На цьому кінець веселої історії про боротьбу з шкідниками, — а початок досить сумної другої дії.

Оце з тими селянами, що не мають змоги набути трутки для щурів, списується протоколи, за які рівенське староство накладає адміністраційну кару в сумі 15 зол. До речі: скоштувати цю трутку міг би й сам п. староста, бо ні один щур, примусово нею нагодований, не тільки не здихає, але навіть не хворіє на шлункові „недиспозиції". Чи якого ь банкротуючого промисловця труток треба аж у такий спосіб ратувати від неминучого краху?

Подію цю можна би вважати тільки цікавою гуморескою, колиб не прикрі її наслідки для селян з адміністраційними карами та арештом включно. Смерть щурам! Хай живе новий для них податок!

ПІДПАЛИ СТИРТ У КУҐАЄВІ.

На розправі Байди й Максимова, обвинувачених у підпалі стирт римо-кат. капітули в Куґаєві, після замкнення поступовання поставили присяглим шість питань у напрямі державної зради і злочинного підпалу. Після наради присяглих суддів голова лави присяглих оголосив вердикт, на основі якого присяглі судді заперечили питання щодо обох обвинувачених про державну зраду та злочинного підпалу. Тому трибунал засудив обох обвинувачиних на кару тюрми по 5 літ. Обвинувачені присуд прийняли.

ОДНИМ ФРОНТОМ.

Відклик і протест Українського Студентства у Варшаві проти некультурної поведінки управи „Товариства Допомоги Студентам у Варшаві" та покровителя цього Т-ва, проф. Романа Смаль-Стоцького, змобілізував думку й опінію всього українського студентства в краю і за кордоном для моральної піддержки своїм товаришам у Варшаві в їхній боротьбі з моральною і політичною ґанґриною. Українське студентство у Львові, Кракові, в Берліні та в інших більших студентських осередках приєдналось однодушно до протестів українського студентства у Варшаві і виявило готовість усіми засобами піддержати його в боротьбі.

ЗЛИВНІ ДОЩІ В БРАЗИЛІЇ.

Зливні дощі в районі Сера до Мар у містах Мендес, Павло де Фронтін і інших зруйнували багато домів, так, що тисячі родин опинились під голим небом.

СКІЛЬКІСТЬ НАСЕЛЕННЯ НА ЗАКАРПАТТІ.

Конскрипція населення в ЧСР, переведена 1. грудня 1930 р., виявила, що Закарпаття (урядово: Підкарпатська Русь) має кругло 725,000 душ населення. З того **456,000** Українців (урядово: Русинів). 110,000 Мадярів, 101,000 Жидів, 21,000 Чехів, 15.000 Словаків, 20,000 Німців і т. т. Українці творять 64 проц. загалу населення. При попередній конскрипції (1921 р.) було на Закарпатті 370,000 Українців, 103,791 Мадярів, 79,715 Жидів, 21,953 Чехів і Словаків, 10,348 Німців. З того виходить, що процентово прибуло на Закарпатті найбільше Чехів, Мадярів, Жидів і Німців.

СКІЛЬКИ УКРАЇНЦІВ ПРИЧИСЛЕНО ДО СЛОВАКІВ?

Закарпатська преса переповнена нарікannями на конскрипційних комісарів на Словаччині. які там записували безцеремонно українське населення до Словаків. Уже при попередній конскрипції в 1921 р. нараховано на Словаччині тільки 85,000 Українців, хоч там жило тоді кругло 200,000 греко-католиків, яких розговірною мовою була мова українська. З того часу й датуються на Словаччині „Словаки греко-католики", які є в дійсности Українцями. Найбільшу ревність у записуванні нашого населення до Словаків виказували словацькі католики з партії о. Глінки. Скільки словацькі конскрипційні комісарі „нарахували" у себе тепер Українців, покищо невідомо. бо офіціяльні дані перепису населення ще не проголошені. На всякий випадок певне одно, а саме, що в ЧСР живе тепер понад 650,000 українського населення. — При цій нагоді замітимо, що конскрипцію в ЧСР переводили в німецьких околицях переважно Німці (на двомовних бляночках), а в мадярських — Мадяри (або були допущені бодай контрольні комісарі зпоміж Німців чи Мадярів). Чи були такі комісарі або хоч контрольори зпоміж наших людей на Словаччині, нам невідомо.

ЦІКАВИЙ ПРЕСОВИЙ ПРОЦЕС У БИДҐОЩІ.

Дня 14. лютого відбулася розправа проти відповідального редактора одного бидґоського часопису, який був помістив статтю про Берестя. Оборона зголосила готовість перевести доказ правди й устійнити зізнаннями свідків правдивість кожної подробиці, поданої в статті. Тут наступив неожиданий момент. **Прокуратор заявив, що з огляду на внесення оборони зрікається обвинувачення та вносить уморити справу.**

Одначе суд до прокураторського внесення не прихилився та постановив справу вести далі, допускаючи переведення доказу правди, поданого обороною. Рівночасно суд згодився переслухати вказаних обороною свідків, а саме: пос. Корфантого, Лібермана, Вітоса, Попеля, Керніка, Праґера, Мастека, Цьолкоша, Квятковського, **Когута, Палієва та Целевича.** Прокуратор застеріг собі тому право покликати свідків зі свого боку. Можливо, що покличуть на свідка полк. Костека-Бернацького та старшин, приділених для надзору над політичними вязнями.

НІМЕЦЬКО-АВСТРІЙСЬКИЙ МИТНИЙ СОЮЗ

ВІДЕНЬ (Австрія). — Стисле економічне порозуміння між Німеччиною й Австрією, яке тепер наступило, треба вважати першим реальним кроком до остаточного економічного обєднання цих двох німецьких републик. Впершу чергу наступає митне порозуміння, як у торговлі між Німеччиною й Австрією так і в торговлі цих обох держав з іншими державами. Це порозуміння має привести до повного знищення митного кордону між Німеччиною й Австрією, коли індустрія й торговля обидвох держав будуть до цього підготовані.

Це порозуміння трактують у Берліні, як перший крок на шляху здійснення Бріянового пляну створення пан-Европи. Можна сподіватися, що Франція та держави Малої Антанти будуть незадоволені таким порозумінням Німеччини й Австрії й побачать у ньому навіть порушення Сен Жерменського договору, яким заборонено обєднуватася цим двом німецьким державам в одну спільну державу. Пан-німецькі кола стоять на тому, що це виключно економічний договір між двома сусідніми державами, який не має нічого спільного з забороною Сен Жерменського договору.

ІНДІЙСЬКА МІЖУСОБИЦЯ.

НЮ ДЕЛІ (Індія). — Ворожнеча між ріжними індійськими релігійними ґрупами привела до замордовання одинацятьох магомедан у селі Мірзапур. Ґанді дуже стурбований цією черговою кривавою сутичкою між Індійцями-будистами та Індійцями-магомеданами. Він старається знайти способи, щоб якось примирити ці ворожі релігійні ґрупи Індійців. В цій справі Ґанді відвідав біканірського магараджу.

Зі сторони комуністів та скрайніх націоналістів почалися напади на Ґандія за його розмови й примирення з Анґлійцями. Тому Ґандієви доводиться тепер видержувати ворожі напади проти нього. Віцекороль Індії, лорд Ірвін, запросив до себе на нараду Ґандія та кількох визначних індійських провідників. Нарада буде в справі прискорення скликання в Індії конференції „довкола круглого стола", щоби вже остаточно зробити порозуміння між Анґлією та представниками Індійців.

КОМУНІСТИЧНО-НАЦІОНАЛІСТИЧНА ВІЙНА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Криваві сутички між комуністами та націоналістами (фашистами) все більше розростаються. Останньою подією на комуністично-націоналістичному фронті був напад комуністів на збори націоналістів і побиття та покалічення ножами 14 націоналістів. Берлінська поліція арештувала 50 комуністів, учасників цього кривавого нападу.

У Ґельдрунґені підчас бійки цих двох ворожих ґруп поранено дванацять націонал-соціялістів і кількох комуністів. Билися вони на вулиці міста, пустивши в рух револьвери, ножі й палки. Поліція перевела численні арешти ворохобників з обох ґруп.

У Ґельзенкірхіні поліція впала до помешкання; де переводилися воєнні вправи націонал-соціялістів, і арештувала 57 учасників так званої „штурмтруп". В Аґустфені комуністи напали на мітінґ соціял-націоналістів і розігнали його. Підчас бійки десять осіб тяжко поранено, а помешкання цілковито знищено.

Майже по всій Німеччині боротьба й криваві сутички між націонал-соціялістами та комуністами все поширюються. Поліція старається втихомирити й арештувати ворохобників обох ґруп.

РОЗГАНЯЮТЬ КОМУНІСТИЧНІ БАНДИ.

НАНКІН (Китай). — Націоналістичний уряд повідомляє, що війська Кай Шека з успіхом борються проти комуністичних воєнних банд у південно-західній частині провінції Кіянґтсе. В цій частині вже понад два роки шаліють комуністичні узброєні банди, які мордують і грабують мирне населення провінції.

Війська націоналістичного уряду, по чотироденній бійці з комуністами, вбили поверх 1,000 червоних бандитів і богато місцевостей звільнено зпід їх терору.

СУДЯТЬ ЕСПАНСЬКИЙ РЕПУБЛИКАНСЬКИЙ УРЯД.

МАДРИД (Еспанія). — В місцевім суді почалася розправа над учасниками й проводирями останніх революційних заворушень у Мадриді. Серед підсудних знаходяться всі члени проклямованого републиканського уряду. Тепер столиця пригадує собою воєнний табор, який пильно охороняють війська, жандармерия та поліція.

Підчас перевезення підсудних з вязниці до суду вулиці, якими їх везли, були щільно обсаджені військом. Арештованих везли під ескортою двох ескадрон кавалерії й спеціяльних панцирних авт. Всі вулиці й площа перед судом тісно завалені народом, який цікавиться побачити відважних революціонерів, що не відпекуються від свого наміру повалити монархію й установити федеративну републику.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницю:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НАСЛІДКИ БРАКУ ЦЕНТРАЛІ

Покутуємо за власні гріхи. А та покута є для нас важніша ніж хитрунства Ліги Націй, задля яких відкинено в Лізі по всякій правдоподібности найкраще оброблений меморіял у справі польських звірств у Галичині. Бо коли Ліга одержала повно ріжних інших українських меморіялів, поспішно й недобре зредаґованих, то це вже є нашим власним промахом. І саме цей промах повинен заставити нашу іміграцію за кордоном, і то в першу чергу европейську іміграцію, щоби вже раз створено заграничний національний провід; а коли він неможливий, то принаймні одну міжпартійну централю для оборони нашої справи на міжнароднім форумі. А таку централю, яка мала би на цілі поширення розуміння нашої справи у загальних зарисах, не так важко зорганізувати. Принаймні так повинно бути, якщо ми не є позбавлені здорового розуму й звичайного самозахованчого інстинкту.

Така централя, маючи за собою певний авторитет, давала би, приміром, вказівки, як і куди нам протестувати в таких випадках, як от польська „пацифікація". Вона надавала би того роду акції якийсь певний напрям, котрим змагається до осягнення певних цілей. Тоді не було би ріжних самочинних акцій, які дуже часто, попри найкращі інтенції протестуючих, народній справі не помагають, а іноді ще й шкодять. Коли нема проводу, то кожда орґанізація, а навіть поодинокі люди, вважають своїм правом, а то й обовязком, щось робити, щоби допомогти народній справі. І роблять, як уміють і як розуміють. З того є такий вислід, що засипується міжнародні чинники такими меморіялами, які Польщі дуже легко збити. Бо ті меморіяли є дуже часто поставлені зле з правного боку, або опираються на непровіренім матеріялі.

Тому саме наша оборонна акція за кордоном повинна бути зцентралізована. Вона повинна мати постійне місце осідку; де можна би наладнати відповідний апарат, мати під рукою ріжні матеріяли, потрібні до оборони наших державницьких змагань, та звідки можна би було бути в постійнім контакті з краєм і з осередками нашої іміграції. Тоді доперва, коли треба боронити себе перед насильствами, можна повести на наших ворогів в один мент з ріжних боків один сильний наступ. З такого центру є можлива розумніша оборона. З нього лекше освітлювати згідно наші державницькі змагання. Тому такий центр повинен обовязково чимскорше повстати, бо інакше знову прийдеться нам покутувати за власні помилки.

ПРОФЕСОР МИХАЙЛО БІРЖИШКА

(Як литовський діяч, державний муж і учений).

Дня 20. січня прибув до Злучених Держав з Литви професор Михайло Біржишка, щоби зорганізувати між американськими Литовцями нову акцію в справі відзискання загарбаного Поляками міста Вильна, столиці Литви, враз з виленською областю.

Проф. Біржишка прибув до Америки ще й у тій цілі, щоби тут зближити американських Литовців з американськими Українцями, а по можности і з Білорусинами. А що проф. Біржишка є ще головою Литовсько-Українського Товариства в Ковні, то й не диво, що тутешні Українці так щиро його витають та помагають йому в його праці.

Але поправді не богато Українців знає дещо ближче про проф. Біржишку. Я тому не дивуюся, бо є дуже богато Литовців в Америці, котрі теж про нього дуже мало або й нічого не знають. А сам проф. Біржишка про себе не говорить. Навіть тяжко щонебудь довідатися від нього про нього.

Та я поділюся з читачами з тим, що знаю про нього.

Проф. Біржишка уродився в 1882 р. в Мажейках на Литві. В 1901 р. здав матуру в шавельській ґімназії на Литві й вступив на правничий відділ московського університету. По скінченню університету оженився з литовською патріоткою, панею Броніславою Шемітєв. Має дві донечки, котрі ходять до ґімназії.

В 1905 р. брав проф. Біржишка живу участь у великім Литовськім Соймі, в якім Литовці домагалися від царя Миколи II. самоуправи.

Проф. Біржишка був теж членом Литовської Національної Ради (Тариби), і підписав разом з патріярхом литовського відродження, Іваном Басановичем, та іншими великими литовськими діячами Деклярацію Незалежности Литви. Сталося це 16 лютого 1918 р.

Проф. Біржишка був потім короткий час міністром освіти в першім литовськім міністерськім кабінеті.

Був також у своїм часі директором виленської ґімназії ім. Витовта Великого.

Проф. Біржишка був головою литовської делегації, яка за посередництвом Англії й Франції зійшлася в 1920 р. в Сувалках і радила з Поляками, на яких то нарадах Поляки згодилися, щоби Вильно належало до Польщі.

Коли в лютім 1922 року польська влада вигнала з Вильна 33 найкращих литовських діячів, то між тими вигнанцями був і проф. Біржишка з жінкою.

Тепер є проф. Біржишка професором у державнім литовськім університеті ім. Витовта Великого.

Проф. М. Біржишка.

Професор Біржишка написав велику чотиритомову працю під заг.: **„На сторожі Виленщини"**, з якої вже появилося 3 томи. Цеї праці бояться Поляки як чорт свяченої води. А вона так ділає, що спольщений Литовець, коли її читає і застановляється, мусить стати назад Литовцем, якщо не має камінного серця.

Додам, що для Литовців є не тільки дороге імя проф. Біржишки, але і його цілої родини, яка походить зі старої литовської патріотичної шляхти, гербу „Лебідь".

Рід Біржишків не повандрував на службу Полякам, як це зробили литовські шляхоцькі родини Пілсудських і інших, котрі перемінилися тепер у катів литовського народа. Біржишки, як добрі демократи, держали з „хлопами" і з ними відбудовували незалежну Литву.

Саме імя „Біржишка" походить від прадідівської земської посілости „Біржів". Проф. Біржишка є теж споріднений з литовським родом Косцюшків, який видав славного Тадея Косцюшка. Матір проф. Біржишки була дочкою сестри Тадея Косцюшка.

Я тішуся, що Литовці й Українці розуміють ідею проф. Біржишки і ним пропагований **„Витовський фронт"**, який стає в обороні незалежної України і Білорусі й є за федерацією України, Литви і Білорусі в один оборонний і культурний вал.

Казис Відікавсказ,
Філаделфія, Па.

ЛИПСЬКИЙ ВЕСНЯНИЙ ЯРМАРОК

Запрошують відвідувати „Польщу на Гуцульщині".

Як що року, так і тепер відбувся в Липську весняний ярмарок в днях від 1—11 березня. Властиво не є це ярмарок в нашому розумінні, а скорше світова виставка всяких виробів індустрії і господарства. Можна там купити все, чого душа забажає, але зараз зі собою не можна забрати. Виставляються там лише найкращі взірці всяких виробів. На місці можна заключати умови, а товар прийде пізніше окремим транспортом до дому.

Перше, що кидається в очі, це прикрашене місто. Всюди написи в ріжних мовах, переважно в німецькій. Всюди можете дістати інформації про те, чого потребуєте, щоб зорієнтуватись у всьому тому гаморі. До розпорядимости стоять окремі провідники. На цей час в місті страшна дорожня. Помешкання треба наперед замовити. Всюди рух і гамір, все веселе, усміхнене, готове до послуг. Всюди пропонують вам свої вироби, всюди захвалюють. Реклямових світел повно. Всякі мови можна почути, лиш нашої української ні. Без точного каталоґу годі зорієнтуватись. Торги відбуваються в ріжних частинах міста, залежно від галузі промислу. Меблі, текстильні вироби, папір, бюрові прилади, шкіра, дорогоцінности, солодощі і т. д. все в окремих павільонах. Маєте там вироби своїх і чужих фірм. Поодинокі чужі держави урядили собі окремі павільони, де показують всьому світові, що в них можна купити та ведуть пропаганду в користь свого промислу.

Головну увагу притягає до себе технічна виставка. Там на величезній площі в 21 галях сконцентровано все, що лиш тільки техніка може нині виробити. Все найновіше, останнє слово техніки. Публика ходить собі поміж всякі машини і оглядає. Уважне око відразу розріжняє інтересента, що хоче щось купити і звичайного ляїка, що прийшов собі подивитись на все. Всюди рух і гамір. Машини працюють, стукотять, запрошують покупців до себе. Чого тільки в світі нема, все можна побачити. Тут годі все перечислити. Дізельмотори, парові машини, дізельльокомотиви, ріжні машини-знаряддя, текстильні машини, кітли, печі, електричні прилади та машини, радіо, реклями, лодки, корабельні мотори, освітлення, приладдя до гашення огню, мішалки, висячі залізниці, двигуни, крани, черпалки, автомобілі, ровери, бюрові машини, преси і т. д. Всі це в руху, коло всього стоять люде, все обслугують. 21 величезних галь крім вільних площ, займає кілька годин, щоб лиш перебігти через них, а не добре приглянутись. Зокрема звертає на себе увагу павільон винахідників. Там є всякі дрібні речі, потрібні переважно в домашньому господарстві. Зокрема є там совітський павільон з совітськими виробами. На виставі книжок нема ані одної української, якби Україна не була складовою частиною Совітського Союза. Одним словом: єдина неділима Росія, тай годі.

В місті походити собі по всіх павільонах можна, але нема користи. Перебуваючи коротко в Липську, нема змоги все оглянути. Прийшлось оглянути лише дещо, як паперові вироби, текстильні, бюрові прилади, шкіряні вироби, австрійський павільон, рекляму, і самособою виставу наших сусідів, що займає в так званому Рінгемессегавс цілий четвертий поверх. Зараз при вході пропаґандивний відділ. Роздають кольорові картки. Глядиш і очам не віриш. На картці написано „Польска на Гуцульщизне". Гуцульські мальовничі строї, низенька церковця, тло — це високі гори — і це Польща. Дальше копиця ріжних брошур, де захвалюється переважно Східні Карпати і запрошується туристів відвідувати їх, бо навіть дається знижки на залізницях. Про українське населення ні словечка. Рівнож публика цікавиться брошурою, видано польським міністерством освіти про шкільництво в Польщі. Про цю брошуру варто написати окремо. Дуже гарно представляється чеський павільон і австрійський, а відтак вистава меблів.

Щоб мати повну уяву про липські торги, треба навести деякі цифри. Це, правда, нудний матеріял, але під деяким оглядом дуже цікавий. Загальне число виставців виносить 9,017, з чого 7,863 німецьких і 1,154 чужих. Щодо розподілу по краях, то на Чехію припадає 287, на Австрію 219, на Японію 130, на Данію 84, на Італію 72, на Польщу 51, на Францію 50, і т. д. Америка має 16 фірм. В загальному в цьому році число виставців зменшилось на 5% в порівнанні з роком минулим. З німецьких фірм є 1,312 з Берліна. Технічна вистава має 2,123 фірм, цебто більше, як в минулому році. Щодо поодиноких виробів, то взяли участь у виставі около 800 текстильних фірм, 294 з шкіряними виробами, 464 з меблями, 100 ріжних фірм, що виробляють солодощі і т. д. В загальному заступлено на торгах 23 чужі держави крім Німеччини. Зокрема зорганізовано на торгах пропаганду експорту. Варто ще завважити, що пр. Німеччина фабрикує річно одягів на суму 2 міліярди марок, з чого 91% зуживає сама, а 9% вивозить.

Рівнож німецькі державні залізниці зорганізували окремі поїздки на торги. Надзвичайно вони ввели велику скількість окремих поспішних потягів.

В загальному торги стояли під деяким знаком депресії. Великого успіху ніхто не сподівавсь. Настрій не був такий бадьорий, як в минулому році. Хоч директор липських торгів, д-р Килер, у своїй промові на пресовому прийомі на 1. березня виразно сказав, що найнижчий пункт кризи вже Німеччина перейшла і тепер йде до кращого, то цього не було помітно між публикою. Деякі фірми, правда, поробили досить солідні інтереси з заграницею, та це одначе не всіх вдоволило. В звязку з тим, що на липські торги зїхалось було богато журналістів, виголосив Райхсбанкпрезидент, д-р Лютер, велику промову, в якій опрокинув всі ті голоси заграничної і німецької преси про ріжні комбінації, звязані з продажею акцій німецьких залізниць до Франції. Промова знайшла великий відгомін у світовій пресі, заінтересованій Німеччиною та загальною світовою кризою.

Економічний розвій Західної України не дає змоги Українцям-промисловцям взяти участь у липських торгах. Перешкодою в цьому є брак польсько-німецького торговельного договору. Та і наша індустрія находиться в пеленках і не може консумувати німецького товару. Одначе нам треба на липські торги звернути особливу увагу і їх при розбудові нашого господарства використати в відповідний спосіб. Маючи зіставлено на невеликому просторі все найновіше, потрібне до праці, можна вибрати собі що найкраще. Рівнож з пропагандивного боку булоб дуже добре, колиб ми могли влаштувати свій павільон в Липську та показати чужинцям принайменше красу нашого краю та це все, що ми можемо продати. Наші гуцульські вироби зробилиб своє, колиб їх побачили чужинці в такому ярмарковому центрі, як Липськ. Чи не взялиб це на увагу наші відповідальні господарські кола? Лиш заграничною пропагандою зможемо піднести наш власний промисел. Організація експорту вже не така трудна, щоби її в наших обставинах не можна було по европейськи перевести.

М. С.

Липськ у березні 1931.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

АКРОН, О. Подається до відома членам Бр. Сош. св. Духа, від. 295, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 29 березня, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній при Abeland і Washington St. Обовязком є кождого члена прибути на сей мітінґ. Довгуючі мають вирівнати свої залеглости, щоби потому не жалували. — Мих. Філяс, предс.; Олекса Цепко, кас.; Павло Славич, секр.

КЕНТОН, О. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 115, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться 29 березня, в годині 2-ій опполудни, в домі предсідателя. Напоминається довгуючих вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з організації. — Михайло Гедз, секр.

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 198, повідомляє всіх своїх членів, що спеціяльний мітінґ відбудеться 29 березня (марта) в Романа Фидорко при Люмбер ул. Обовязком є кождого члена на сей мітінґ прибути, бо маємо важні справи до полагодження. Не прибувший член на сей мітінґ буде покараний після приписі статута. — Д. Потятинський, предс.; Гр. Лисяк, кас.; В. Погорілка, секр.

Аркадій Аверченко.

КОЛИ ЛЮДИНІ НЕ ВЕДЕТЬСЯ

Це приключилося у темній крамничці мішаних товарів. Високий торговець нахилився через прилавок.

— Чого бажаєте, пане?

— Дайте мені цукру проти кашлю.

Взяв із шафки бляшанку, потім зараз другу, а вкінці третю.

— З котрої дати вам?

— Скажімо, з третьої.

Коли я був біля каси та платив за цукор, ввалився у крамницю якийсь товстюх з пакетом у руці.

— Ось маєте! — сказав і сердито кинув пакетом на прилавок. — Ось вам!

Крамар видивився на гостя та стривожено розвязував пакет. У пакеті була нежива миш.

— Нежива миш, — сказав нахмарений крамар — нежива миш! Як це сталося?

— Це ви мусите краще знати, ніж я — сказав лютий товстюх. — Учора я купив у вас мило. Ах, щастя, що я не вмивався ним! Велике щастя! Я поклав мило на вмивальницю, прийшли дві миші й обі здохли, коли стали їсти мило. Ось вам одна здохла миш.

— Чогож сердитеся, — спитав я його — таж тепер маєте дві миші менше у хаті!

— Дві миші менше. А колиб я, добродію, насамперед умився, я також згинув би, як ті нещасні миші.

Двері відчинилися і до крамниці ввійшов третій гість.

— Скажіть, будь ласка, чи є ще при тій вулиці інша крамниця мішаних товарів. Нема іншої. — Все це говорив так привітливо.

— Ні, — відповів крамар. — Нема іншої.

— Коли так, то я у вас купив це добре лікарство для волосся.

— Так, — збентежився торговець.

— За цей ваш лік вас трebaб повісити, — сказав той третій гірко та кинув йому тубку перед ніс.

— Що сталося? — спитався стривожений крамар і скривився за прилавком. — Що, може волосся не росте?

— Росте, росте, — сказав той третій. — Щоби Бог дав, аби таке волосся росло на гробі вашого батька!

— Тож що сталося? — спитав я цікаво.

— Що? Я зовсім позеленів. Моя голова зелена наче левада. Гляньте лише!

Відкрив голову. Його волосся справді було зелене.

— Злодію! — кричав той третій. — Ти продав мені лікарство для плекання волосся, а голова геть позеленіла мені. Ти дав мені слоїк отруї проти насікомих, а насікомі зїли отрую тай ще потовстіли. Я тобі покажу!

Схопив торговця та став його обіймати. До нього прилучився і той, що купив мило. Коли його добре вибили, глянули один на одного.

— Панове, — сказав я — тепер мусите трохи відпочати.

Сіли собі на лавку та закурили папіроски.

— Я вибив його, бо він дав мені мило, від якого згинули дві миші. А завіщо ви били його?

— Бо дав мені лікарство для волосся, від якого мені цілісенька голова позеленіла.

— Знаєте що, — сказав власник зеленої голови — дайте мені ваше мило. Дома в мене дуже богато мишей. А я вам дам цей лік від волосся.

А чи міг би я ним зафарбувати сукно?

— Якжеж би ні? Я хотів рушником обтерти фарбу з голови, та де там! Рушник зовсім позеленів, що навіть хльорком не міг я випрати його!

— Чудова думка! Я позеленю мою хатну обстановку.

Оба обмінялися та пішли додому.

— Маєте синяк на лиці, — сказав я торговцеві — поставте собі оклади!

— Не смію!

— Чому?

— Тому, що мені не щастить. Я кластиму оклади, а мені на лиці стане рости грубезне волосся, або ще чого й зуби!

Ми розбалакалися.

— І мені не велося, пане. Зовсім не маю щастя. Якось раз попробував я щастя як штукар у голодуванні. Взяло мене на службу підприємство, що мало паноптікум. Я обовязався, що сидітиму сорок днів у скрині та що не їстиму нічого. В ночі мене став мучити голод. Я розбив скриню, продістався до хати підприємця та зїв ціле теляче колінко, печену гуску та дванацять яєць. На другий день моє підприємство проголосило мене мистцем у ненажерливости. Підприємство йшло добре, та я їв так багато, що вкінці підприємство мусіло впасти. Так то воно все зі мною. Все зложиться наперекір. Я зробив мило, а вийшов засіб проти бородавок. Винайшов я засіб на волосся, а це в дійсности була найліпша краска у світі. А тепер... ах тепер стрінув я найгарнішу дівчину, ах таку ніжну, що... що не важуся...

— Та чого, ради Бога, боїтеся?

— Ах, боюся, щоби щонебудь не приключилося.

— Та що могло би приключитися?

— Ах, вона могла би бути мущиною, або Бог зна чим.

— Небилиці! Жінка, приятелю, виведе вас на праву дорогу... Заручіться з нею чим скорше, а ні — втече вам зперед носа.

Дома я пригадав собі той цукор проти кашлю.

Покушав трохи. Був липкий і дуже неприємний в смаку. Я викинув його із рота. Потім я ходив по хаті сюди й туди та роздумував над долею крамаря. Нараз станув я наче вкопаний. Одної ноги не міг я рушити з місця. Я сів на долівку та розвязав черевик і так тепер міг із нього витягнути ногу. Потім глянув я на черевик і побачив, що він причепився до киненого цукорка.

Коли я останній раз переходив попри крамничку нашого торговця, пригадав я собі цю пригоду. — Добрий день, поздоровив я. Я прийшов сказати вам, що найліпше було би, колиб ви продавали ваші цукорки проти кашлю замісць кляйстру. За короткий час ви стали би міліонером.

— Я так і думав, — відповів сумно. — Та мені все інакше укладається. Знаєте, пане, мені не ведеться. Я заручився з тією ніжною дівчиною.

— Ґратулюю! А чи була така, як ви боялися?

— Ах, іще гірше!

— Не може бути!

— Вона татуована. Ціле її тіло повне знаків і образків.

— Е, то слухайте, ви могли би показувати за гроші.

— А так, одначе я був узяв собі її за жінку. Таке то все в мене! Я хочу біле, а виходить чорне. Що вдієте, голубчику, коли мені не ведеться.

(З російського переклав
М. Н.).

У школі.

Учитель: Уявіть собі, діти, що в Африці напримір є цілі країни, такі великі, як наші стейти, де ніодна дитина не ходить до школи. То скажіть мені тепер, чому передовсім треба щадити і на що збирати гроші?

Ученики (хором): На це, щоби могти поїхати до Африки!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ХТО ВБИВ НІМЕЦЬКИХ ПОЛІТИКІВ.

У віденській газеті „Наєс Вінер Журналь" німецький комуністовець Рехберг помістив свої спогади. В них він говорить, що німецького міністра Ратенава вбили большевики, які вступили до складу німецької націоналістичної організації „Консуль". Плян вбивства Ратенава був вироблений російським радянським посольством у Берліні.

Також само й убивство іншого визначного німецького політика, Ерцбергера, бувшого канцлера, було організоване російським комуністичним посольством, а переведене комуністичними агентами в націоналістичній організації.

КОМУНІСТИЧНИЙ ЦИНІЗМ.

Свої спогади Рехберг починає з розмови з Ратенавом в одному берлінському політичному клюбі. Ратенав переказував свою зустріч і розмову з тодішнім комуністичним послом у Берліні, Радеком. Радек тоді признавав слушність Ратенаву, що большевізація Німеччини приведе до голодової смерти найменше 20 міліонів Німців. Та всеж той комуністичний посол говорив, що:

„Ми, большевики, волімо дістати в свої руки Німців, хоч до 40 міліонів, ніж не дістати всіх 60 міліонів". Про тайну большевицького правління Радек говорив, що воно викликає активну опозицію мас проти большевиків, а це тому, говорив Радек, „що робітник, якому добре ведеться, стає вибагливий і революційно настроєний. Зате робітник, який голодує, який цілий день мусить мучитися, щоб мати на вечір свій злиденний шматок хліба, якому відібрано всі політичні права, та який боїться, що при найменшому спротиві його застрілять, такий робітник є смирний".

РОБЛЯТЬ, ЯК РАДЕК КАЗАВ.

Не треба багато доказувати правдивість цих слів, бо комуністи на Україні й у Росії застосували таких метод управління не лише супроти робітників, але й селянства, знищивши їх господарства. Радек міг би цього не говорити, бо це говорили ще російські сатрапи за „царя-батюшки", а большевики лише виконали й жорстокіше переводять у життя свої теорії.

СОБАЧА ПЯТИЛІТКА.

І хтоб міг подумати, що нарешті пятилітка вже дістала своїми ціпкими пазурами й собак. З Москви доносять, що большевики рішили в біжучому році вбити 950,000 собак. Україна має пожертвувати для московського ненажерливого шлунку 300,000 собак.

Большевики кажуть, що цей плян нищення собак виробили у звязку з пятиліткою по лінії експорту футр та футрових шкір за кордон. Собачим футром большевики думають постачати своїх невільників-„громадян радянщини". Годіж нашим „дядькам" носити овечі кожухи, бо відповідно до большевицької пятилітки вистарчить для них і собачих.

Большевики не кажуть, що вони будуть робити з собачим мясом. Цікаво, як буде називатися в них собача шинка. Що там скоро зявляться ковбаски, які будуть справді називатися „гат дог", то в цьому нема що сумніватися, бо й у святому письмі сказано, що: „Не те оскверняє чоловіка, що входить в уста". Отож не осквернються й комуністичні невільники, смакуючи собачину.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

ПОЛЬСЬКИЙ ВИБОРЕЦЬ ПРО ГАРАЗДИ В ПОЛЬЩІ.

Громадянин Е. Скородинський, член 259 від. У. Н. Союза в Шікаго, Ілл., переслав нам витинок з польського „Шікаговського Дзєнніка", в якім поміщено гумористичний

ЛИСТ ВИБОРЦЯ ДО ПОСЛА.

Поважаний Пане После! Тому, що сойм знову зійшовся на наради, доношу Панови Послови, що вже пора забратися до роботи. Зерна ні худоби годі продати, бо й за песі гроші ніхто не хоче купити, а Жиди, нібито наші купці по місточках, так згоділи, що годі з ними договоритися. Торгують тільки папіросами і горівкою — і наслідки. Податків навалили цілу фіру, що лиш плати та плати, а то скарбове, а то сеймикове, а то громадське — а ніхто не знає, защо й пощо. За російських часів обходилися ми без мурованих доріг дуже добре, а як там вже хто й перевернувся в болото, то прецінь з того не помер. А тепер видумали дорогові податки, а доріг як не було так і нема. За яку там нібито бричку теж треба платити податок — ніби за розкіш. Бідніші люди, як відомо, ходять пішки, а як вже там хто засібніший доробиться якоїсь там ніби брички, щоби доїхати на Службу Божу чи на ярмарок з бабою, то це вже розкіш і податок. Не треба буде довго ждати, а ще наложать податки на чоботиська і сподні як на — розкіш, то прийдеться ходити як мати на світ привела. Сором і образа Божа! І за песика теж треба платити податок як за — розкіш, хоч мучиться його тримати на подвірю, бо злодіїв тьма, а як котрого й зловлять, то як висидить, далі краде. Прийдеться тепер самому хлопови з бабою гавкати ночами попід хати.

Посилаю до Пана Посла оте письмо з тими всіми справами, щоби ви там в тім якімсь соймі те все взяли на розум і заказали дальші глупости і обдирання народу податками. Бо як не буде купця на збіже і картоплю, а за податки заберуть з подвіря останню корову, то треба буде хіба повіситися, чого й Панови Послови зі щирого серця бажаю. Люблячий Пана Посла

Мартин Гайда,
господар з села Лятавіце Велькі, громада Мале Ґумолово.

Фізика в практиці.

Чоловік: Навіщо відчиняєш вікно і так маємо в кімнаті ледви дванадцять степенів тепла?

Жінка: Таж ти сам говорив, що на дворі є чотири степені тепла, то матимемо разом шіснацять степенів.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

З діяльности Злучених А. У. Організацій.

Дня 15. березня с. р. відбулися загальні збори представників филадельфійських організацій, на яких обговорено і вирішено слідуючі справи:

1) Звіт Управи.

а) Зближення з Литовцями. Після відчитання протоколу послідних нарад, рек. секр. М. Довбенком, який принято одноголосно, предсідатель Злучених Організацій м. Филадельфії подав слідуючий звіт:

З рамени Злучених Організацій влаштовано приняття для литовського діяча, проф. М. Біржишки, що зближило литовську і українську громаду м. Филадельфії та поклало основи до дальшої співпраці, яка буде начеркнена на спільних вже намічених нарадах.

б) Міжнародня пропаганда. Ряд листів від послів британського парляменту вказує, що справа ляцьких погромів найшла голосний відгук серед англійських парляментарних та культурних діячів, які уважають поміч українському населенню під Польщею працею в імя гуманности. З окрема посол св. Джеймс Барр повідомив, що він розіслав відомість про погроми до всіх англійських та шкотських церков, та що він постійно інформує палату послів та міністра закордонних справ Гендерсона.

в) Наради Іміграційного Комітету та Торговельної Палати.

Представник Злучених Організацій взяв участь в нарадах Іміграційного Комітету при Комюніті Кавнсіл та предложив плян праці, який був одноголосно принятий. З праць цього Комітету зможуть вневдовзі користати наші горожанські клюби.

Рівнож представники Злучених Організацій відбули наради з представниками Торговельної Палати та рішено вступити в її члени, з огляду на користи з цим звязані. Вступлення в члени одобрили збори без дискусії.

г) Справа допомоги Горожанським Домам.

Для кращого порозуміння та піддержки нашим горожанським домам як і встановлення спільного політичного світогляду, скликано окремі наради представників Горожанських Клюбів. Після дискусії рішено скликати ще одні збори та дати змогу поодиноким клюбам всі сі порушені справи обговорити на своїх зборах. Однак вже тепер збори вважали за вказане віднестися з закликом до українського загалу в Филаделфії, щоби вступленням в члени піддержали свої Народні Доми; та звернути їх увагу на це, що істнуючі доми вповні задоволяють потреби місцевих Українців. Тому будова нових домів була би не тільки новим тягаром, але також ударом на знищення вже істнуючих домів та нанесенням великої матеріяльної втрати нашим громадам. Бо коли до найкращої і найбільшої галі Товариства Горожан необхідно річно не менше тисячу долярів, то зрозуміло, що нова додаткова галя збільшила би не тільки цей дефіцит, але й всіх інших Народних Домів. Збори представників филадельфійських Українців ухвалили щодо цього слідуюче:

Злучені Організації міста Филаделфії звертають увагу всіх Українців у Злучених Державах, щоби, коли до них хто звернеться о жертви на будову нового Дому згаяно галі, знали, що своїми евентуальними жертвами вони не причиняться до будови нового Народнього Дому, а тільки до руїни вже придбаного народнього добра филадельфійських Українців.

2) Звіт пресовий.

Голова пресової комісії, д-р П. Дубас, повідомив, що вислано до американської преси 14 дописів, які були поміщені в часописах Леджер, Інквайрер, Бюлетин та Рекорд. Рівнож вислано статті до журналів Нейшен, Літерері Дайджест та до співредактора Корент Гісторі. Дуже бажане видання власного журналу в англійській мові, щоби протиділати польській пропаганді, яка розпоряджає великими фінансовими засобами. Крайна пора, щоби наші центральні організації скликали надзвичайні наради всіх груп, які ведуть пропаганду, та в той спосіб узгіднили працю та повели її в ширших розмірах.

3) Військові Горожанські Курси С. М. Т. С.

Найважнішою справою в теперішну хвилю це заклик до української молоді, щоби громадно голосилася до військових одномісячних курсів. На курси можуть голоситися хлопці від 17 до 31 літ, котрі мають знання англійської мови та принайменше перші горожанські папери. По укінченню чотирох вправ, коли кандидат має скінчені вищі студії, має нагоду стати резервовим старшиною американської армії. Всі видатки, звязані з побутом у військовім таборі та кошти подорожі, покриє держава. Тому, що кождий кандидат мусить мати рекомендацію, взиваєтся всіх хлопців, котрі бажалиб поступити на ці курси, щоби зголосилися негайно до військового референта на адресу:

Captain Michael Darmopray,
809 N. Franklin Street,
Philadelphia, Pa.

Число місць є обмежене, тому треба голоситися без проволоки.

4) Відділ суспільної опіки.

Голова комісії д-р С. Черняк відбув наради з представниками міського департаменту суспільної опіки, де між іншим запрополновано, щоби Українці мали свого звязкового, та щоби вислано кілька представниць наших жіночих організацій на курси до школи суспільної праці (сошел ворк). Для американських норсок та працівників будуть устроєні окремі курси українознавства, щоби познакомити їх в той спосіб з відносинами української іміграції. Злучені Організації одержали запрошення до загальної конференції Суспільної Праці, яка відбудеться з кінцем березня і в ній візьмуть участь наші представники. В справах помочі безробітним треба звертатися прямо на адресу голови комісії.

5) Жіночі справи.

Представниці жіночих товариств Филадельфії відбули наради і рішили вибрати спільну управу всіх жіночих товариств для ведення загальних жіночих справ в Филадельфії. Рівнож рішено піддати думку створити жіночий фонд та піддержати наших школярок в їх праці, визначеним для них окремих нагород.

6. Концерти.

В порозумінню зі Злученими Організаціями відбудуться слідуючі концерти:

Дня 21. березня концерт в честь Тараса Шевченка, заходом хору О. Кошиця.

Дня 28. березня концерт в честь Тараса Шевченка в Українській Громаді при 23. і Брови, при участи всіх тамошніх організацій та хору драматичного гуртка ім. Т. Шевченка.

Дня 22. травня відбудеться концерт в честь Івана Франка з рамени Злучених Організацій.

7) Український відділ в Пенсилвенійськім Музею.

На пропозицію предсідателя рішено поробити заходи для відкриття українського відділу при Пенсилвенійськім Музею Штук, ввійти негайно в порозуміння з Національним Музеєм у Львові та покликати до життя окремий комітет з представників українських організацій пенсилвенійського стейту.

8) Внесення.

По звіті п. Т. Грицея доручено шкільній комісії скликати негайно наради всіх шкільних комітетів та виробити спільний плян навчання у всіх филадельфійських школах та уможливити дітям перехід з одної школи в другу без втрати в часі й науці.

Для придбання фондів на дальше ведення праці Злучених Організацій, а зокрема справи пропаганди, рішено урядити один пікнік всіх організацій, перевести одноразову збірку та візвати всі організації внести негайно свою членську вкладку та переслати на руки секретаря заяву вступлення в члени Злучених Організацій.

Управа Злучених А. У. Організацій м. Филадельфії.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

„Запорожець за Дунаєм".

Щаслива думка прийшла товариству „Дніпро" запросити до виконання цієї прекрасної оперетки кращі сили, які тільки можна було дістати в Америці. Отож у неділю, 15 березня, на сцені Українського Народного Дому на Шестій вул., під режисурою артиста М. Карлаша був поставлений „Запорожець за Дунаєм".

Такого підбору виконавців, як було цим разом ще не лише Ню Йорк, але й Америка не бачила. Та правду кажучи й дома на Україні не доводилося стрічати такого прекрасного підбору вокальних сил, навіть у найліпших українських театральних трупах, як Кропивницького, Садовського, Саксаганського й инших. То все були трупи драми і комедії, а коли приходилося грати оперетки, то це вже було лише конечною необхідністю й вони користалися тими силами, які були в трупі.

Тому майже завжди так виходило, що в „Запорожці" над всім домінував Карась, беручи першенство своєю грою. Такі безсмертні виконавці ролі Карася, як старий батько Кропивницький, а потім Саксаганський, Садовський і почасти Гайдамака, лишаються на довгі літа в памяти глядача. Вони всі брали своєю грою й кождий з них грав ролю Карася по своєму, з певними відмінами гумору, чи поважности. Та не було між ними такого співака, яким є М. Карлаш. Тому своїм співом М. Карлаш далеко перевисшає цих корифеїв української сцени.

Зате гра М. Карлаша значно слабша. При всій своїй сценічній ерудиції й прекрасному артистичному чуттю, артист всеж не може залишитися в ролі Карася на височині тих вимог, які треба поставити до цієї постаті. Карась є типом розумного козака, зі звичайним запорожським гумором, який від неробства, нудьги за рідними степами, любить часто компанію таких, як і він сам, старих козарлюг, добре погуляти й січ-матір пригадати. До темпераменту своєї жінки він ставиться поблажливо й лише удає, що боїться її, щоб тим задовольнити амбіцію сварливої баби. Це М. Карлаш передав гарно. Таким хоче віддати всього Карася й М. Карлаш. Та, на жаль, в деяких місцях він не втримується й попадає в непотрібний „жарт для публики", як, наприклад, з одяганням турецького халата. Не можнаж припустити, щоб Запорожець, який десятками дер такі халати собі на онучі, дивувався цій „химерній" одежі й не знав, як її надіти.

Правда, тут кождий артист відчуває, що автор чогось не договорив, бо не міг же такий гуморист, як Карась, лишити без уваги своє переодягання. Артист чує, що тут щось треба додати. Отож порадно в цьому місці додати кілька реплік Карасеви на адресу своєї жінки, або на одресу своєї персони в турецькому убранню. Можна придумати кілька комічних поз, осмішуючи самого себе в турецькій одежі, але не треба пхати ноги в рукави, або надівати халат задом наперед. Це місце вийшло в М. Карлаша найслабше й над ним треба добре передумати. Гарно, що вже меншу ролю грає горівка, ніж вона грала раніше. Розмови про січ і бійку з Арнавтами, яку веде Карась з султаном, не зашкодилоб оживити деякими картинами.

Зате сльози підчас пригадки Карася про запорожську січ, про руїну її Москалем цілком на місці й викликають глибоке враження, викриваючи разом з тим душу Карася як благородного козака. Треба признати, що Карась у виконанню М. Карлаша найліпший, який наші американські артистичні сили можуть дати.

Далі по ходу оперетки йде жінка Карася, Одарка. На цей раз Одарку грала й співала артистка п. А. Кочубей. Артистка дала прекрасний тип добродушно сварливої хазяйки, жінки Карася, яка добре розуміє, що не запорожське діло возитися дома з горшками. Тому вона і сварить свого чоловіка більше для „порядку" та для того, що „нема на кого хати покинути", як вона йде в поле з Оксаною. Щодо співу, то прекрасний, повної сили голос надзвичайно гарно звучав навіть у такій галі, як галя Народного Дому. Всі свої пісні артистка виконала з глибоким чуттям і дуже добре в музикальному відношенню.

Ролю Оксани знову грала й співала П. Троїцька. Вона вже кілька років не зявлялася на сцені Народного Дому. І треба сказати, що за цей час артистка значно розвинула свої здібности, поглибила й вдосконалила свій голос. Тому кождий виступ її чарував авдиторію, а щирі, якісь особливо теплі тони її голосу, якась задушевність вникали в глибину души кождого, хто тільки чув цей спів. В цей вечір п. П. Троїцька не лише чарувала всіх своїм співом, а й показала, що вона вміє добре володіти своїм прекрасним голосом та віддати глибоке почуття, заховане за словами пісні. Особливо гарно вдалося артистці: „Прилинь, прилинь" і „Ангел ночі".

Та тріюмфом української пісні в цій оперетці треба вважати виступ у ролі Андрія бувшого артиста музикальної драми московського художнього театру, І. Веліканова. Цей артист, що був у числі вибраних серед вибранців артистів того безсмертного художнього театру, показав усю велич і красу українських пісень Андрія в „Запорожці за Дунаєм". Молитва „Владико неба і землі" потрясла всіх, коли лише розлилися перші звуки прекрасного голосу І. Веліканова. Співав він її з такою душею, з таким почуттям і з таким артистичним виконанням, що навіть у театрі відразу забувалося все земне й хотілося дійсно линути з молитвою до того „Владики неба і землі".

Дуети І. Веліканова з П. Троїцькою пройшли прекрасно. Повна гармонія голосів і краса їх тембру захоплювали публику так, що вона не могла не реагувати бурхливими оплесками.

Артист-співак Г. Шандровський доповнював ансамбль своїм співом арії султана та Імама при читанню фірману. Він творив, разом з иншими, повне закінчення високо художнього квінтету співаків, який так чарував усіх на цій виставі. Лише чуючи такі співи в „Запорожці за Дунаєм", починаєш розуміти, чому ця оперетка залишилася безсмертною й ось уже більше 70 років не сходить з української сцени.

Хор під управою Ю. Кириченка та орхестра під управою й у супроводі піяна пана Зібера доповнювали загальний ансамбль вистави. Гарна також спроба режисера ввести танці в оперетку. Це така оперетка, що в ній ще можна багато дечого додати, як, наприклад, балет, сцену Карася в султана. Але для цього треба засобів, а передовсім відповідної сцени.

Не стану торкатися масових сцен і мізансцен, бо добре розумію, що на сцені, яка своїми розмірами ввесь час вяже артистів за ноги, а галя своєю акустикою душить за горло кождого співака й артиста, годі щось дати ліпшого, ніж було на цій виставі. Можна лише сказати, що рідко коли нам вдається бачити на українській сцені таку прекрасну виставу, а такого співу „Запорожець за Дунаєм" не мав навіть на Україні. Лише щасливі обставини для нас і нещасливі для артистів привели їх на сцену Народного Дому. Великою шкодою буде для української штуки, коли цей ансамбль не буде використаний Українцями й в инших місцевостях.

В. К.

Суддя: Чи обвинувачений сам вломився до крамниці, чи мав до того помічника?

Обвинувачений: Ні, пане судде, в нинішних тяжких часах годі собі позволити на помічника.

—o—

Наполеон не курив. Спробував лише раз, коли перський амбасадор дав йому в дарунку дуже гарну люльку.

Наполеон хотів йому зробити приємність, закурив її, та почув заворот голови, перестав курити та сказав:

— Ця видумка добра для Сходу, країни сну й лінощів, а не для Французів, людей чину й енергії. Одначе держава може мати з того пожиток.

І зараз настановив тютюнову монополь.

ЛИСТИ З РІДНОГО КРАЮ

(Подаємо в оригіналі ті листи, що наспіли з краю в справі останніх подій. — Ред.).

Ростов над Доном, 23. II, 1931.

Здорові були Хрещений Тато!

Листа від Вас одержали, за що щиро вдячні й за те, що не забуваєте нас. Дорогий Хрещений, ми жиємо слава Богови добре, але лише тому, що нас тільки двоє, а колиб була більша родина, то жилосяб гірше, бо в нас тепер дуже важко дістати собі щось поїсти. У нас у цьому році холодна зима, великі сніги так, що все було заметене снігом. Залізниці, трамваї й інші шляхи були також заметені й не функціонували, так, що люди залишилися там, де їх захопила метелиця.

Тепер відповідаю на Ваші питання. Гроші в нас тут є й робочим виплачують заробітки грішми, а не квитками. Гроші в нас дуже дешеві, коли поглядати на них купувати, а дорогі, щоб заробити їх і дуже важко заробити. Для того, щоб купувати собі потрібні речі, треба дуже багато заробляти грошей. Я Вам подаю, які тут ціни на харчі: одна курка в нас коштує 15 рублів, коровяче масло 13 рублів, кільо оселедців 4 руб. 50 коп., мяса в нас зовсім нема, ковбаси коштують по 12 руб. кільо й т. д. Робочий одержує в день по 2 рублі й 2 руб. 50 коп. Тільки добрі фаховці одержують до 10 руб. в день. Мій чоловік одержує 5 руб. Гроші тут виплачують ся по два рази на місяць, а не тижнево. За американські доляри нашими грішми платить ся по 2 рублі за доляр.

Приватних склепів у нас зовсім нема, а є лише державно-кооперативні, в яких видається пайка, яка призначена урядом для кождого робочого. Більше нічого дістати не можна. Пайка ця на місяць на одного їдуна така: 1 кільо цукру; 250 грамів мучних виробів; 500 грамів пшона; 1 шматок мила для праня й один шматок для лиця. Більше нічого не можна дістати. Хліба робочому дають по 800 грамів на день, а урядовцям, їх жінкам і дітям по 400 грамів. Та в нас є такий склеп, де можна дістати по дуже високій ціні все, що хочеш, але там все таке дороге, що я там нічого не можу купити. За своє помешкання ми платимо до кооперативи, бо всі доми тут удержавлені, лише за містом ще дехто має власні будинки маленькі. Купити дому не можна.

Роботу можна змінити, але таких людей називають „летунами", тому, що кождий новий робітник не знає так добре роботи, як знає той, що довший час робить її. Тому свідомі робітники законтрактували себе на певних роботах до кінця пятиліття.

Обіди на заводах є. Всі робочі там обідають і дещо приносять до дому. При кождому заводі є своя крамничка, де можна дещо купити. Мій муж іноді приносить з того склепу до дому. Мій чоловік служить на заводі С. М. С. Це найбільший завод на радянщині й там робітникам все видають впершу чергу.

Ростов над Доном велике місто, в якому є автомобілі, трамваї, автобуси. Все це державне, приватного нема нічого, бо ніхто навіть не може подумати собі купити авто, так дорого воно коштувалоб. Радіо в нас є майже в кождій родині. Мій муж хоче дуже купити собі ровер, та він так дорого коштує, що годі про це навіть мріяти тепер.

Та годі, вже й так багато написала.

Ваша хрещениця...

—o—

Любий Брате та Ви Братова!

В перших словах мого листа посилаю палкий привіт Вам та Вашим дітям і сестрі Марині, хоч ти нічого за сестру не пишеш. Я заразом і доношу, що життя моє до якогось часу запапащене, бо я тепер не живу, а мучуся. Так живу, як той заєць під межею: хто йде то треба тікати. Мене в Росії зробили політикантом і в мою засилали на Сибір за політику. Я пробув на Сибірі всього три дні й утік назад на Україну, тобто до дому, де ховався аж до місяця листопада. В листопаді прийшло розпорядження, щоб мою жінку вислати на Сибір до мене, а з нею й сина Василя, бо влада не знала, що я дома. Казали, щоби я сам кличу сина й жінку на Сибір.

Забрали їх і повезли, а я сам залишився дома. Тоті я зголосив до райради, щоб і мене забрали на Сибір до жінки й сина. Та вони такі свині, що інакше зробили, а не так, як казали. Жінку та сина завезли до міста Красноярська, а мене до Іркутська, яких 1,500 кільометрів одно місто від другого. Ніяк не хотіли дозволити мені злучитися з жінкою та сином, а хотіли мною наробитися, щоб я їм будував соціялізм. Та я й цим разом перебув на Сибірі тільки один тиждень і знову втік до дому, а жінка та син на Сибірі залишилися.

Не думай, що тільки мене та мою жінку вислали на Сибір. Ні, міліони людей з України помандрували на Сибір за те, що не хотіли йти до колективів, тобто гуртом робити й на полі орати, сіяти, жати й молотити. Це в нас називається комуна. З цією комуною нас почалася така біда, що люди просять Бога, щоб була війна, а то люди, котрі не послухали комуністів і не вписалися до комуни, то їх усіх висилають в Сибір, а майно та худобу й все господарство віддають якимсь зайдам-комамдантам. По всій Україні тепер стоїть плач та скрегіт зубів. На Сибірі так дають їсти, щоб лише не сконав з голоду; колиб не шкіра, то кости розсипались би давно. Робота там, як на каторзі, дуже тяжка по ріжних лісах, майнах й багнах. Для всіх однаково тяжко, чи то буде жінка чи мужчина, чи дитина.

Просвітку божого ніхто не бачить, працюючи від досвіта до темної ночі. Все запрацьоване йде на комуністів та на будову соціялізму. Отаке діється на „нашій радянщині", що годі й списати. Люди кажуть, що колиб уже була війна, то може тоді пощастилоб вирватися нам з неволі єгипетської. Колиб все списати, як знущаються комуністи над бідними людьми, то треба багато часу, паперу та й не спишеш усього.

Пиши мені на стару адресу... а він передасть мені листа.

Твій...

ЖИТТЯ ДВОХ НОВІТНІХ РОБІНЗОНІВ

Фарма німецького лікаря д-ра Рітера та його жінки на вульканічним острові. — Д-р Рітер перестерігає сміливців перед подібними пригодами. — Тяжка праця в оазі.

Тому рік появилися в европейських часописах звідомлення про німецького лікаря д-ра Рітера, що з жінкою поселилися на безлюдним острові архіпелягу Галяпагос на спокійному океані. З того часу післав д-р Рітер знакомим богато листів, у яких змальовав своє життя — новітнього Робінзона.

За приміром д-ра Рітера хотіло пійти чимало Берлінців. Кількох з них готовилися відїхати також на острови Галяпагосу. Одначе д-р Рітер дуже перестерігав їх перед такими плянами: „Подорож на острови Галяпагські була найбільшою легкодушністю, яку лише можна собі уявити. Тих, що хочуть сюди приїхати, жде велике розчарування. Ми живемо в оазі. Ця оаза така мала, що для більше людей тут узагалі нема місця. По одному боці оази простягається пустиня, а другий бік обмежений каменистим степом. У пустині зрідка можна подибати оази, а доступ до них дуже утрудлений. Підсоння вогке... Оази окружені кільчастими кущами, а земля вкрита останками лави, гострими наче скло. Може десята часть острова надається для хліборобства.

Є люди, що мріють, щоби в спокої жити над берегом моря та купатися в океані. Для таких мрій тут нема часу. А купатися тут небезпечно, бо залив острова повніський хижаків, які заходять і в місця, де вода не глибша пів метра. Що правда, тутешні хижаки не є такі небезпечні. Не вбивають чоловіка, та задоволюються тим, що йому відкусять руку або ногу".

Свою фарму на острові д-р Рітер назвав „Мир". Харчів має подостатком. На острові є досить звірини, одначе д-р Рітер і його жінка вегетеріяни. Одначе природних товщів недостає їм найбільше. „Наші кокосові дерева даватимуть олій щойно за сім літ. Добре ростуть фігові дерева та цукрова троща. Треба було всіх фізичних сил, щоби пустиню, в якій живемо, перемінити у сад. Хоч наша хата невеличка, хоч ми мали динаміт і вогонь, то таки часто здавалося нам, що без чужої помочі не дамо собі тут ради. Що вечера приходилося гоїти рани на руках і ногах. Кілька місяців ми мусіли робити найтяжчу хліборобську працю. Коби трохи грошей та поміч кількох робітників, ми моглиб нашу фарму перемінити у рай на землі. Одначе наша фарма може бути фармою лише для двох людей. Для більше людей тут нема місця".

Щойно після цілорічного побуту новомодні Робінзони побудували собі порядну хатину. Околиця була така пуста, а праці було так богато, що д-р Рітер і його жінка мало що не кинули своєї фарми.

Із сусідніх островів приїздили до Робінзонів часто в гості. Та це не були туземці, лише американські міліонери. Американці привозили їм богато харчів, одначе д-р Рітер відмовився приняти велику часть тих дарунків. Приняв лише 30 фунтів меленої кави й оцет. Зате вгостив гостей гарними овочами. Найліпші овочі похожі на наші грушки. „На нещастя, пише д-р Рітер, наші гості по варварськи поводяться з нашими деревами. В їх корі вирізують свої назвища, день приїзду й ріжні думки. Часом нам здавалося, що ми в якихсь німецьких або італійських купелях, а зовсім не на замешкалому острові".

У крамниці.

Молода господиня: Ті яйця такі малі, не візьму їх.

Купець: На жаль, більших нема.

Господиня: То прошу не виймати на будуче зпід курей яєць так скоро.

ПОВОРОТ ТАРЗАНА. (34)

Тарзан увійшов у середину каплиці, почуваючи, що на нього дивляться багато невідомих йому пар очей. Він чув шорохтіння в глибокій сутіні. Кімната мала сім великих кольон з золотою різбою на них. Підлога в другій кімнаті була зроблена з якогось чудового металю. Його дикуни почали відходити назад з каплиці, боячись духа смерти, який, здавалося, вітав у каплиці.

Тарзан, сміючись, наказав їм іти на свіже повітря. Дехто швидко побіг до виходу. Але Бузула та ще деякі вагалися між страхом і приязню до свого ватажка. Та несподівано сталося таке, що відразу спонукало їх до остаточного рішення. В тишині почувся страшний крик, який вони чули раніше в ночі.

В страху всі дикуни кинулися тікати з каплиці на двір. Тарзан сам лишився посеред кімнати, чекаючи з усмішкою невідомого ворога. Тиша знову запанувала. Тарзан пішов далі в глибину каплиці й спинився біля зачинених дверей. Знову почувся той самий страшний крик майже позаду нього.

Можливо, що за дверима знаходиться секрет захованого скарбу! Коли Тарзан натиснув своїми плечима на двері, невідомий голос почав кричати без перестанку. Під тиском сильного двері поволі розчинилися. Тарзан, держачи поперед себе спис, увійшов у темну кімнату. Несподівано двері замкнулися за ним і він почув, як у темноті зі всіх сторін його почали хапати багато пар чиїхсь сильних рук.